

2019-10-03

D-nr. 800–21692

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringen.se
anita.carlstedt@regeringen.se

På väg – mot stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (KLIVA) U2019/02278/GV

Sammanfattning

KLIVA-utredningen har haft i uppdrag att utreda hur utbildning kan erbjudas nyanlända som omfattas av s.k. utbildningsplikt och att utreda behovet av förändringar när det gäller kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) och sfi i kombination med annan utbildning.

I sin helhet bifaller Länsstyrelsen Skåne de förslag och bedömningar som presenteras i utredningen.

Länsstyrelsen Skåne efterlyser en integrerad och sammanhållen etablering, där alla delar, som utbildning, arbetsmarknad och samhällsorientering (SO) ingår. Målgruppen som berörs av förslaget är en liten och avgränsad grupp. Här följer i punktform det Länsstyrelsen saknar eller ser behöver utvecklas i utredningens förslag:

- Samverkan och samarbete utifrån elevunderlag, tolkningar av insatsers omfattning och tillgängliga resurser hos berörda myndigheter behöver utvecklas.
- Det saknas ett fördjupat underlag kring hur samrådsförfarande ska genomföras med både interna och externa aktörer som berörs av insatser enligt utbildningsplan.
- En fördjupad konsekvensanalys utifrån jämställdhetsaspekter efterfrågas.
- Kopplingen till samhällsorienteringen i utredningens beskrivning och förslag saknas.

5.5 Sammanhållen utbildning för vissa nyanlända vuxna

Länsstyrelsen Skåne bifaller förslaget om sammanhållen utbildning för de nyanlända som omfattas av förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, dvs. som omfattas av den s.k. utbildningsplikten. Det har varit efterlängtad med tydligare instruktioner kring hur utbildningen för målgruppen ska

utformas. Länsstyrelsen anser att den sammanhållna utbildningen ökar individens möjligheter till rätt utbildnings- eller arbetsmarknadsinsatser som underlättar etableringen. Den förtydligar också kommunens ansvar att erbjuda de insatser som individen behöver.

Länsstyrelsens farhåga är att detta kan vara svårt att realisera utifrån att det rör sig om en avgränsad och liten målgrupp - nyanlända som omfattas av s.k. utbildningsplikt. Trots det innebär förslaget att det kommer att ställas höga krav på kommunerna, oavsett storlek och förutsättningar, att genomföra ett komplext och stort uppdrag.

Vi saknar ett fördjupat underlag som stöd kring hur samrådsförfarandet ska genomföras före upprättande av utbildningsplan. Ett sådant stöd är värdefullt för huvudmännen i hanteringen, vilket borde underlätta såväl samarbete som samverkan internt som externt.

Länsstyrelsen efterfrågar en fördjupad konsekvensanalys utifrån jämställdhetsaspekter. Utredningen redogör kort kring statistik men föreslår inga åtgärder, vilket vi anser skulle krävas då det inte räcker med ett konstaterande att en sammanhållen utbildning gynnar alla individer.

Statistik från Arbetsförmedlingen visar att korttidsutbildade utrikesfödda kvinnor har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden, vilket regeringen också uppmärksammat och prioriterat genom olika satsningar för att öka etableringen av målgruppen på arbetsmarknaden. Statistiken visar också att kvinnor med tillfälliga uppehållstillstånd deltar i etableringsinsatser i lägre utsträckning än kvinnor med permanenta uppehållstillstånd. Detta gäller särskilt för de kvinnor som har sämre förutsättningar på arbetsmarknaden, bland annat de med kort utbildning. I genomsnitt är det drygt 20 procent av kvinnorna med tillfälliga uppehållstillstånd som inte skriver in sig. Bland de som beviljades permanenta uppehållstillstånd var motsvarande siffra 3,5 procent. Utredningens förslag om en mer sammanhållen utbildning med en utökad garanterad undervisningstid bör komma alla nyanlända kvinnor till del för att i förlängningen skapa en jämställd arbetsmarknad och att fler utrikesfödda kvinnor ska komma i arbete eller börja studera.

Länsstyrelsen Skåne saknar kopplingen till samhällsorienteringen i utredningens beskrivning och förslag. Enligt förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare framgår att *"Varje nyanländ ska erbjudas en samhällsorientering som omfattar minst 60 timmar. Den ska kunna kombineras med arbete, studier och andra aktiviteter för att underlätta och påskynda etableringen i arbetslivet"*. Det har under året förts diskussioner på regeringsnivå att utöka samhällsorienteringen till att omfatta 100 timmar. Samhällsorienteringen är en viktig del i den nyanländes etablering och borde rimligen ingå i ett sammanhållet utbildningspaket. Enligt

Länsstyrelsernas tidigare SO-rapporteringar så anger kommunerna att några av orsakerna till väntetider och avbrott ofta beror på att insatsen krockar med andra insatser (kan tolkas som ett system/koordineringsfel). Det bör finnas stora vinster för den nyanländes etablering om även den lagstadgade rättigheten att bli erbjuden samhällsorientering ingick i en sammanhållen utbildningsplan.

5.6 Den sammanhållna utbildningen ska omfatta minst 23 timmars undervisning

Länsstyrelsen Skåne bifaller förslaget om att utbildningen ska omfatta minst 23 timmars undervisning. Precis som utredningen lyfter fram är en tillräcklig undervisningstid en nödvändighet för lärande och likvärdighet. Detta ställer högre krav på huvudman att försäkra sig om att detta erbjuds utifrån individens behov och förutsättningar och att det då krävs en individuell studieplan.

En stor utmaning för kommunerna är bristen på lärare liksom kompetens och resurser vilket kan försvåra kommunens förutsättningar att uppnå en sammanhållen utbildning. Ytterligare en utmaning för kommunen är att i samverkan med Arbetsförmedlingen synkronisera den parallella planeringen inom etableringsprogrammet.

5.6.1 En plan för den sammanhållna utbildningen

Länsstyrelsen Skåne bifaller den föreslagna utbildningsplanen. Det är viktigt att det beskrivs hur utbildningen ska organiseras då flera parter är involverade, internt som externt. Eftersom Arbetsförmedlingen fortfarande har ansvar för den individuella planen inom etableringsprogrammet krävs en god samverkan med kommunen kring den sammanhållna och långsiktiga planeringen utifrån de två planerna (utbildningsplanen hos kommun och den individuella planen hos Arbetsförmedlingen). Vi föreslår att även samhällsorientering inkluderas i utbildningsplanen.

Länsstyrelsen ser behov av ytterligare stöd till huvudmän i upprättande av utbildningsplan då detta kan vara svårt att genomföra på lokal nivå. Kommunernas utmaningar är att elevunderlag av den målgrupp som berörs fluktuerar över tid liksom antagningar och löpande utbildningar. Målet om en individanpassad utbildning kan bli svårt att uppnå utifrån dessa förutsättningar på lokal nivå. Utredningen nämner att utbildningsplanerna kan underlätta det regionala samarbetet kring nyanlända med kort utbildning och vi tror också att detta kan bidra till en tydligare karta över behov och insatser i länet. Om utbildningsplanerna kan ha en regional/delregional ansats för att möta målgruppens olika behov så kanske detta också kan underlätta en sammanhållen utbildning på lokal nivå.

Länsstyrelsen ser med oro på de bristande resurser och förutsättningar som Arbetsförmedlingen står inför idag vilket kan försvåra den enskildes möjligheter till en god planering/rätt insatser samt förutsättningarna för samråd och samverkan med kommunerna. Vi saknar en djupare konsekvensanalys kring Arbetsförmedlingens tolkning av 14§ förordningen (2017:852) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare som ska reglera vilka som omfattas av den s.k. utbildningsplikten och i vilken omfattning man bedömer att en individ ska omfattas av insatser. Överlag kan olika tolkningar bidra till att motverka genomförandet av en sammanhållen utbildning för målgruppen.

Vi ser positivt på att ha liknande regleringar för utbildning av nyanlända i komvux, liksom introduktionsprogrammet i gymnasieskolan och språkinstruktionen.

5.7 informationsöverföring från Arbetsförmedlingen till kommuner

Länsstyrelsen Skåne bifaller. Detta har länge efterfrågats. Utredningen lyfter fram att även Arbetsförmedlingen efterfrågar en reglering kring kommuners informationsskyldighet till myndigheten om individer som deltar i de arbetsmarknadspolitiska programmen. Utredningen har dock valt att inte lägga förslag kring detta då det har bedömts vara utanför ramen för detta uppdrag. Vi ser gärna också att kommunernas informationsskyldighet till Arbetsförmedlingen regleras då det underlättar samordning och samarbete kring individens insatser.

5.8 Skolverkets stöd till huvudmän

Länsstyrelsen Skåne bifaller utökat uppdrag till Skolverket för fortsatt utvecklingsarbetet inom vuxenutbildningen och de förslag på information- och kompetensutvecklingsinsatser som utredningen ger.

5.9- 5.12 bedömningar

5.9 garanterad undervisningstid i kurs A och B

Länsstyrelsen Skåne instämmer i utredningens bedömningar.

5.10 stöd och andra insatser för individanpassning

De stöd och insatser som beskrivs för individanpassning är av stor betydelse för individens utveckling.

Länsstyrelsen Skåne anser att elevhälsan borde vara obligatorisk även för vuxenutbildningen då kuratorer, specialpedagoger och andra funktioner bidrar till positiv utveckling för individen och underlättar för lärarna att utföra sitt pedagogiska arbete.

Likaså borde studiehandledning och modersmålsstöd bli ett tydligare krav för kommunerna att tillhandahålla då de skapar bättre möjligheter för individen att ta del av undervisningen. Länsstyrelsen föreslår en omskrivning från att studiehandledning *kan* tillhandahållas till ett *skall* i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Vi instämmer med utredningen att det bör bli bättre satsningar och uppföljning kring dessa stödinsatser.

5.11 kompetensutveckling för lärare

Länsstyrelsen Skåne delar utredningens bedömning och välkomnar en kartläggning av vuxenutbildningens behov av stöd och kompetensutveckling när det gäller nyanländas lärande. Kommunernas olika förutsättningar resursmässigt och erfarenhetsmässigt bidrar till att utbildningsinsatser för de nyanlända idag ser olika ut i landet. Detta kan motverka en jämlik och jämställd utbildning. Vad vi också ser är att forskning inom alla delar av vuxenutbildningen i dagsläget till stor del saknas. Länsstyrelsen föreslår att regeringen ger i uppdrag till universitet och högskolor att inventera och om möjligt initiera mer forskning inom vuxenutbildningsområdet med fokus på nyanländas lärande som kan erbjudas för fortbildning för behöriga och obehöriga lärare men även tillgängliggöras inom befintligt lärarprogram.

5.12 statistik och uppföljning

Länsstyrelsen Skåne instämmer i utredningens bedömning kring att utveckla den nationella statistiken. Likaså att Skolinspektionen tidigt granskar hur förslaget om sammanhållen utbildning realiserar i kommunerna.

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att det bör göras en översyn av hur den statliga schablonersättningen för flyktningmottagandet hanteras och fördelas.

Detta yttrande har beslutats av avdelningschef Peter Cavala, efter föredragning av integrationsutvecklare Gunilla Holmlin. I beslutets beredning har även enhetschef Åsa Stenbäck Holmér samt sakkunniga inom myndigheten deltagit.

Peter Cavala

Gunilla Holmlin

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.